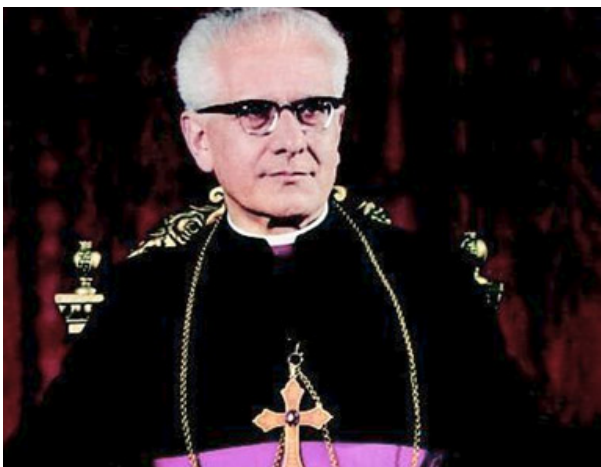

Antonio Ferreira Gomes, un bisbe exiliat

Ds, 11/10/2014 per Catalunya Religió

[L'opinió publicada](#)

(Josep Sendra) El 12 de març de 1963, **Antonio Ferreira Gomes**, el bisbe de Porto exiliat per la seua oposició a la dictadura de Salazar, administrà la Confirmació en l'església de Santa Maria d'Oliva (La Safor). Jo em trobava entre el nombrós grup d'adolescents que reberen el sagrament en aquella ocasió. I als meus 13 anys, no em preguntava per què aquell home es trobava tan lluny de la seua diòcesi. Tampoc ens ho havien explicat, segurament perquè la situació política que es vivia a Espanya (tan semblant a la de Portugal) aconsellava una certa discreció, que el mateix bisbe seria el primer interessat a mantindre.

Onze anys després, sabia més coses d'aquell home. El 25 d'abril del 1974, la "Revolució dels Clavells" a Portugal havia posat fi a una dictadura de 48 anys i obria pas a una etapa democràtica. Per la premsa d'aquells dies (que llegia amb enorme interès) i per publicacions posteriors, em vaig assabentar que don Antonio Ferreira Gomes havia estat un dels represaliats pel règim que acabava de caure, que l'havia condemnat a un exili que duraria deu anys.

La dictadura, implantada en 1926, es va endurir considerablement en el període 1932-1968, amb **Antonio Oliveira Salazar** com a cap de govern. Com altres sistemes totalitaris, es basava en un partit únic, negació de la llibertat d'expressió i d'associació, censura dels mitjans de comunicació, i la terrible repressió que exercia la policia política (PIDE) sobre els membres de l'oposició, molts dels quals acabaven en la presó, en l'exili, o en alguns casos assassinats.

El bisbe de Porto, en sintonia amb alguns sectors catòlics que cada vegada més s'oposaven a la dictadura, s'havia distingit per la defensa dels drets humans i de la separació efectiva entre l'Església i l'Estat. Encara que ambdues institucions eren oficialment independents, segons el concordat de 1940, en realitat es recolzaven mútuament i es confonien en aquell sistema. La postura de monsenyor Ferreira el va portar a enfrontar-se, no sols amb les autoritats polítiques, sinó també amb les altes jerarquies eclesiàstiques que es trobaven còmodes en aquell règim, com el Patriarca de Lisboa i Primat de Portugal, **Cardenal Cerejeira**.

El 13 de juliol del 1958, el bisbe Ferreira va enviar una duríssima carta a Salazar, en què denunciava la falta de llibertat d'expressió i d'associació (anul·lada pel

“corporativisme” oficial), així com les injustícies de la política social i econòmica d'aquell règim autoritari que es declarava confessionalment catòlic, però que ell considerava anticristià.

El moment era especialment conflictiu, un mes després de l'escandalós frau comés pel govern en les eleccions presidencials del 8 de juny. Salazar hi havia presentat un home de la seua confiança, l'almirall **Américo Thomaz**, com a candidat oficial del partit únic (União Nacional). Com en ocasions anteriors, el dictador pensava col·locar un “ninet” com a president de la República, que li assegurara la seua permanència en el càrrec de primer ministre. Però un candidat independent, el general **Humberto Delgado**, es presentà recolzat per tota l'oposició, des de demòcrates cristians fins a comunistes, i anuncià que, si guanyava les eleccions, destituïria Salazar i restabliria la democràcia a Portugal. Les autoritats salazaristes li boicotejaren la campanya per tots els mitjans possibles: censura en la premsa i en la ràdio, suspensió de mítings amb l'excusa d'alterar l'ordre públic, impediments per a repartir propaganda i paperetes de vot, i prohibició als representants de l'oposició de formar part dels col·legis electorals. El resultat fou una enorme “perolada” que donà la victòria al candidat de Salazar. El general Delgado hagué d'exiliar-se, i uns anys després, en 1965, seria assassinat en territori espanyol per agents de la PIDE.

La carta del bisbe de Porto (que va circular àmpliament de forma clandestina) no sols denunciava els abusos del poder polític, sinó també la complicitat de bona part de l'Església “oficial”. Per citar-ne un exemple, les homilies pronunciades per alguns capellans durant la campanya electoral, que exhortaven els fidels a recolzar el règim salazarista com única opció vàlida i com un deure moral. Segons el bisbe, aquesta identificació entre Església i salazarisme resultava negativa, ja que coartava la llibertat dels cristians i allunyava de l'Església els sectors obrers i la joventut.

La carta, com era d'esperar, provocà la ira de Salazar. Encara que el prelat li envià una segona carta el 2 de desembre de 1958, en un to més conciliador però sense renunciar als seus principis, el dictador ja pensava en desfer-se d'un element que considerava perillós i subversiu. L'ocasió es presentà en juliol del 1959, quan el bisbe féu un viatge a Roma. Salazar, d'acord amb el cardenal Cerejeira, li prohibí tornar a Portugal.

Durant els deu anys que durà el seu exili per Espanya, Alemanya i França, el Vaticà va seguir reconeixent Antonio Ferreira com a bisbe titular de Porto, en contra dels desitjos de les autoritats portugueses. A València fou acollit per l'arquebisbe **Marcelino Olaechea**, i durant el temps que residí en aquesta diòcesi va exercir les funcions pròpies d'un bisbe auxiliar. Al Vaticà fou protegit pel papa **Joan XXIII** (que el va nomenar membre de la Comissió Pontifícia d'Estudis Ecumènics per a la preparació del Concili Vaticà II) i pel seu successor **Pau VI**.

I dins de Portugal augmentava la contestació al règim per part de sectors catòlics, influïts per l'exemple de monsenyor Ferreira i pels aires renovadors del Concili. Capellans i seglars destacats que s'oposaven a la dictadura i a l'imperialisme colonial portugués eren detinguts per la policia política, acusats de “subversius”, i les seues publicacions eren censurades. Bastava parlar dels problemes dels treballadors per a ser etiquetats de “comunistes”. El mateix Ferreira seria conegut com a “bispo vermelho” (“bisbe roig”) pels seus detractors, per afirmar que la principal missió del cristià, i la millor manera de demostrar l'amor a Déu, era la

defensa dels drets de l'home.

En 1969, **Marcelo Caetano**, successor de Salazar i continuador (amb algunes reformes aparents) del seu règim, autoritzà el retorn de don Antonio, que es reintegrà a la seua diòcesi de Porto. El colp que acabà amb la dictadura, el 25 d'abril de 1974, seria valorat positivament pel bisbe uns anys després (1978), com un fet "necessari i que valgué la pena", encara que no estava d'acord amb alguns intents posteriors de presa del poder que, en la seua opinió, desvirtuaven el procés democràtic.

Va dimitir del seu càrrec en 1982, en complir els 75 anys, i abans de la seua mort en 1989, va tenir ocasió de rebre mostres de reconeixement i d'agraïment de les institucions democràtiques, com la Gran Creu de l'Ordre de la Llibertat (1976) i l'homenatge del Parlament portugués el 12 de maig del 1982, amb motiu de la seua jubilació.

Personalment, des que vaig saber qui era aquell bisbe, he considerat un gran honor haver rebut una suau "galtada", el dia de la Confirmació, de la mà d'un home que es trobava en l'exili per haver plantat cara a una dictadura i per la seua defensa de la llibertat i dels drets humans.